

PÁZMÁNY *1635*
— *a l a p i t v a*

Pázmány Law Working Papers

2016/21

Wágner Tamás Zoltán

Volkswagen-ügy

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Pázmány Péter Catholic University Budapest

<http://www.plwp.eu>

Volkswagen-ügy

1. Az ügy jelentősége

2007. október 23-án az Európai Bíróság megállapította ítéletében, hogy az ún. Volkswagen-törvény (Volkswagengesetz) akadályozza a tőke szabad áramlását, s ezzel megsérti az uniós jogot¹. Látszólag nem történt semmi rendkívüli, hiszen az aranyrészvények kapcsán az Európai Bíróság már számtalan ítéletet hozott, s ezek közül egyedül Belgium esetében fogadta el a tagállam által felhozott érveket². Ráadásul a jogtudomány, illetve a gazdasági élet szereplői is ezt várták. Éppen ezért már a 2007-es ítélet meghozatala előtt a Porsche a VW egyik legnagyobb részvényeseként 30%-ra növelte a részesedését azzal a céllal, hogy a vitatott törvény eltörlése után felvásárolja a céget³. Ezt a szándékot jelezte az a tény is, hogy már 2007 júliusában 10 milliárd eurós hitelkeretet kötött le, hogy később tudja folytatni a felvásárlást. Emellett már a döntés megszületése előtt a VW maga is az előremenekülést választotta: saját részvények vásárlásába fogott. Ennek következtében a Porsche és a VW a cég részvényeinek közel 52%-át már birtokolta az ítélet meghozatalakor. Ezzel egyszersmind világossá téve: nem akarják, hogy a nagymúltú cég idegen, külföldi kezekbe kerüljön⁴.

Ugyanakkor mind a nemzetközi, mind a német közvélemény élesen reagált a döntésre. A Guardian cikke szerint az Európai Bíróság ítélete azt jelenti, hogy az aranyrészvények időszaka lejárt, az államok nem tehetnek mást: meg kell szüntetniük a privatizált vállalatokban fenntartott előjogaikat. Ennek kapcsán a lap által megkérdezett szakértő szerint az Európai Bizottság elveit és pozícióját a döntés megerősíti, s ekképp az államoknak cselekedniük kell⁵. A német lapok vegyesen fogadták a VW-törvény elbukását. A Die Welt szerint ennek hatására nem lesznek nagy változások a cégnél, a Porsche ugyanakkor többségi tulajdonos lesz. Ezzel

¹ Peer Zumbansen & Daniel Saam: The ECJ, Volkswagen and European Corporate Law: Reshaping the European Varieties of Capitalism in German Law Journal Vol. 08 No. 11; 1. old

² Gyulai-Schmidt Andrea: Aranyrészvények Európában in Európai Tükör 2008/11. szám, november; 54. old

³ Wolf-Georg Ringe: The Volkswagen Case and the European Court of Justice in Common Market Law Review 45 (2008), 537-544; 537. old

⁴ Októberben ítélet a „Volkswagen-törvény” ügyében in <http://mno.hu/migr/oktoberben-itelet-a-volkswagentorveny-ugyeben-441737>

⁵ Loss of Germany's VW law spells end of the road for golden shares in <http://www.theguardian.com/business/2007/oct/24/europeanunion.germany>

szemben a Tageszeitung éles kritikával fogadta az ítéletet. Szerinte ugyanis ez nem jelent mást, minthogy az üzleti világ védelme fontosabb volt az Európai Bíróság számára, mint a munkások szociális helyzete. Emellett megvádolta azzal a brüsszeli testületet, hogy beleavatkozik a tagállamok gazdaságpolitikájába. Végezetül érdemes még megemlíteni a Handelsblatt című üzleti napilapot, ami a döntést rezignáltan vette tudomásul. Cikkében ugyanis rámutatott arra, hogy önmagában véve a VW-törvény nem teszi sikeressé a VW-t, de ugyanakkor Porsche uralom alatt akár ez változhat, s az egyik legsikeresebb cég lehet a világon⁶.

Mindenekelőtt tisztán látszik, hogy Németországot is megosztotta a döntés. Ha el is fogadták azt, azt csak azért tették, mivel a VW továbbra is házon belül fog maradni, a Porsche úgyszólván felvásárolja. Azonban a hétköznapi emberekhez közelebb álló újságok már eltérő képet jelenítettek meg. Itt a jogi/racionális érvek mellett, de akár a helyett is megjelent a nemzeti érzelmek, illetve a VW mint nemzeti bajnok védelme. Mindez természetesen érthető volt, mivel a cég neve teljesen összenőtt Németországgal, illetve a német autógyártással.

Szintén erre utalt Colomer főtanácsnok, amikor indítványában így fogalmaz: *„A Volkswagen által gyártott modellek azonkívül, hogy jól ismert a műszaki színvonaluk, hazájuk és mindazon országok kulturális örökségének részét képezik, amelyek útjain valaha is futottak Európában, valamint a tengerentúlon az 50-es és 60-as évek egyik kitörölhetetlen emlékeként maradtak meg. Ezért könnyen megérthetjük, hogy sok olyan német állampolgár számára, akik nosztalgiával gondolnak erre az aranykorra, az Európai Közösségek Bizottsága által a Volkswagen-törvény egyes paragrafusaival kapcsolatban benyújtott kötelezettségzegés megállapítása iránti kereset többet jelent valamely nemzeti szabályozás vitatásánál, ugyanis ez a kereset a német létforma egyik olyan jelképét támadja, amely igazi modern mítoszt jelent”*⁷.

A cég ugyan a hitleri időkben jött létre, de ma már mindenkinek a II. Világháború után bekövetkezett német gazdasági csoda, illetve a II. Világháború utáni talpraállás jut róla eszébe. A gyár túlélte a háború borzalmait, illetve az amerikai lerombolási kísérletet, valamint a tulajdonjogi vitákat. S ráadásul éppen ennek lezárására született a most elbukott VW-törvény: a felek között létrejött magánjogi megállapodásra épült a törvény. Ennek keretében az első szakaszban a VW összes részvényét a szövetségi államra ruházták, majd a második szakaszban a részvénytársasággá alakulást követően a részvények 60%-át magánszemélyek, a fennmaradó 20-20%-ot a szövetségi állam és Alsó-Szászország tartomány kapott meg⁸. Az imént felhozott

⁶ German Press Review: 'Nothing Can Stop Porsche Now' in <http://www.dw.com/en/german-press-review-nothing-can-stop-porsche-now/a-2844793>

⁷ Dámaso-Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok indítványa, C-112/05. sz. ügy in <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=66386&doclang=HU>; 2. bek

⁸ Dámaso-Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok indítványa; im.; 17-29. bek

tények pedig nemcsak a német polgárok, hanem a politikusok számára is elegendőek voltak ahhoz, hogy kiálljanak a vitatott jogszabály mellett.

Tették mindezt annak ellenére, hogy a törvény elfogadását követő évtizedekben alapvetően megváltoztak a körülmények: a világ egyre inkább globalizálódott, egyre inkább fontosabbá vált a szupranacionális szint. Ezt jól jelezte az a tény is, hogy 1994 után a tőke szabad áramlása közvetlenül hatályossá vált. Ennek következtében pedig az Európai Bizottság is aktivizálta magát, számos eljárást indított a tagállamok ellen, melyek közül egyedül a Belgium elleni kötelezettségzegési eljárást nem tudta megnyerni. Ezek a sikerek idővel arra készítették az intézményt, hogy egyre bátrabb legyen⁹.

Éppen ezért véleményem szerint a német kormánynak már az ítélet előtti években át kellett volna gondolnia a stratégiáját. Ugyanakkor ezzel szemben állt az a tény is, hogy a VW-törvény akkor már majdnem 50 éve volt hatályban¹⁰, ráadásul 1994 óta ekkor már több mint 10 év telt el anélkül, hogy megtámadták volna a jogszabályt. Éppen ezért nem volt meglepő, hogy a német kormányzat igyekezett ellenállni az Európai Bíróság ítéletének. A döntést követően szinte azonnal olyan törvénytervezetet akartak elfogadni, mely megőrzi az állami kontrollt Európa legnagyobb autógyártó vállalata felett¹¹. Éppen ezért az aranyrészvények történetében az aranyrészvények történetében elsőként újabb jogvita támadt a felek között a 2007-es ítélet értelmezése kapcsán.

Ugyanakkor nemcsak ebben áll a Volkswagen ügy különlegessége. Számos olyan vonatkozása volt, mely nemcsak az európai jogfejlődésre, hanem közvetlenül Magyarországra is kihatott. Ennek egyik eleme, hogy a VW mint német autógyártó a rendszerváltás után Közép-Európában is megjelent (Skoda, pozsonyi gyár). Éppen ezért Magyarország számára sem lehetett közömbös a döntés, mivel az esetleges beszállítók révén minket is érinthetett. Másrészt ebben az időszakban a MOL vitában állt az OMV-vel, annak agresszív felvásárlási kísérlete miatt. Az osztrák vállalat pedig igyekezett precedensként hivatkozni az ítéletre. Ebben a törekvésében pedig partnerre talált az Európai Bizottság személyében: Charlie McCreevy ír biztos szerint is irányadó lehetett a Volkswagen-ítélet a Lex-MOL esetében¹².

⁹ Wolf-Georg Ringe: im.; 537. old

¹⁰ Wolf-Georg Ringe: im.; 537. old

¹¹ Germany Rebuffs EU Warning Over „Volkswagen Law” in <http://www.dw.com/en/germany-rebuffs-eu-warning-over-volkswagen-law/a-3363989Europe>

¹² OMW a nyeregben: bírósági precedens a „lex Mol” ellen in http://kitekinto.hu/europa/2007/10/24/omv_a_nyeregben_birosagi_precedens_a_lex_mol_ellen/#.VycXQI9OLCS

Az ítélet kapcsán érdemes kiemelni Colomer főtanácsnok nevét, aki korábban megértést tanúsított a tagállami aranyrészvények iránt, mivel szerinte ezek a tagállami szuverenitáshoz tartoznak¹³. Azonban a Volkswagen ügyben képviselt indítványában szakít ezzel a felfogással és a Bizottság mellé állva a jogszabály elbuktatását szorgalmazta. Ennek részleteire és további érdekességekre igyekszem kitérni tanulmányomban, melyben e fejezetet követően a nemzeti bajnokok kérdéskörét tekintem át, majd rátérek a 2007-es ítéletre, végezetül az ügy utóéletével foglalkozom, ahol a középpontban Németország és a Bizottság között fennállt értelmezési vita áll.

Elemzésem során igyekszem azt bizonyítani, hogy a Volkswagen ügy eltér az eddig megismert aranyrészvények jogeseteitől, ezért indokolt, hogy külön tanulmányban foglalkozzam vele. Ugyanakkor kihívást is jelent számomra, mivel magyar nyelven viszonylag kevesen foglalkoztak az üggyel. Itt érdemes külön kiemelni Orosz Nóra Natália 2 tanulmányát, melyeket a 2007-es¹⁴ és a 2013-as¹⁵ ítéletek kapcsán írt. Ezekután kezdjük el az elemzést!

2. Nemzeti bajnokok kérdése

A szakirodalom nem ismer általánosan elfogadott definíciót. Általában olyan cégek esetében használják, amelyek a működésükben meglévő nemzeti dimenzió miatt különleges elbánásban részesülnek az állam részéről¹⁶. Igen keményen fogalmaz Altmann, mikor így ír: *„A nemzeti bajnok olyan ipari óriás, amelyet gyakran kormánya tart életben intravénás készpénzcsöpögtetéssel”*¹⁷. Szerintem célszerűbb ezt a meghatározást használni: *„A nemzeti bajnok nemzetközi, globális piacokon is versenyképes vállalkozás, amely azonban nemcsak a piaci magatartásával emelkedett ki, terjeszkedett, hanem ehhez a nemzetállam segítsége is hozzájárult, azaz a nemzeti bajnokot állami kedvezmények teremtik. A jelenség hazai tulajdonban levő, általában úgynevezett stratégiai piacokon tevékenykedő, eleve viszonylag*

¹³ Wágner Tamás: Aranyrészvények és az Európai Unió in http://d18wh0wf8v71m4.cloudfront.net/docs/wp/2016/2016-5_Wagner.pdf; 9.old

¹⁴ Orosz Nóra Natália: A Volkswagen-törvény a tőke szabad áramlása és az aranyrészvények tükrében in Európai Jog, 2009/g. szám, 17-23. old

¹⁵ Orosz Nóra Natália: A Volkswagen-törvény a tőke szabad áramlása és az aranyrészvények tükrében in Európai Jog, 2009/g. szám, 17-23. old

¹⁶ Damien Neven: Ownership, performance and national champions, in Competition Law and Economics, A. Matutes and T. Moreira (eds), chapter 20, E. Elgar, 2010; 1. old

¹⁷ Pénzügykutató zrt.: Nemzeti bajnokok teremtése Magyarországon(A verseny és a versenyképesség kapcsolata-összehasonlító vállalati esettanulmányok), a VKK/5/2006 támogatási szerződés zárótanulmánya in http://gvh.hu/data/cms1000511/Nemzeti_bajnokok_teremtese.pdf; 14. old

*nagy es jó politikai kapcsolatokkal rendelkező cégeket érint*¹⁸. Mindezt érdemes összevetni a Volkswagen autógyártó esetével, hogy lássuk, megfelel ezeknek a kritériumoknak.

Elsőként célszerű megvizsgálni a tulajdonosi szerkezetet. Ahogy arról már korábban is szó volt, a Volkswagen-törvény alapja egy magánjogi megállapodás volt, melynek alapján a részvények 60%-a magánszemélyek, míg 20-20%-a a szövetségi állam és Alsó-Szászország kezébe került. Ennek alapján ugyan a közhatalmi részesedés csak 40%, s a magánszemélyek akár könnyen el is adhatják a részesedésüket, amivel esetlegesen a külföldiek kerülhetnének túlsúlyba. Ugyanakkor a törvény értelmében (az általános szabályoktól eltérően) a minősített többség 75% helyett 80% és a részvényesek szavazati jogukat csak az alaptőke 20%-ban gyakorolhatják¹⁹. Ennek alapján úgy vélem, hogy szélsőséges esetben (a magánszemélyek részesedése teljesen külföldi kézbe kerül) is megőrzi a cég hazai jellegét, hiszen a közhatalmi szereplők akarata ellenére nem lehet fontos döntéseket meghozni. Az ítélet idején ez a helyzet, hiszen Alsó-Szászországnak és a Porsche autógyárnak együttesen közel 52%-os részesedése volt a VW-ben²⁰. Éppen ezért úgy vélem, hogy a vállalat a hazai tulajdon kritériumát teljesítette.

Ezután érdemes megnézni a vállalat kapcsolatait és felépítését. Ennek kapcsán a VW Group adatait célszerű figyelembe venni, s ennek alapján ez a világ egyik vezető autógyártója, a világ személyautó piacán 12,9%-os részesedéssel rendelkezik. 12 márkanév tartozik hozzá, mely 7 európai országhoz köthető pl.: Audi, Seat, Skoda stb. A csoportnak 119 gyártórészlege van 20 európai országban, s további 11 a világon. Naponta közel 600 ezer dolgozó jár be a VW gyáraiba, s napi 41 ezer járművet gyártanak²¹.

A vállalat emellett jó politikai kapcsolatokkal rendelkezik. Elég arra gondolnunk, hogy a szóban forgó VW-törvény és annak alapját képező magánjogi megállapodás is elképzelhetetlen lett volna a kormányzat nélkül. Ráadásul a megállapodás révén 20%-ot birtokolt a részvényekből Alsó-Szászország, s a tartományi miniszterelnök (ekkor Christian Wulff-CDU) is ott ült a cég felügyelőbizottságában²². Szerintem szintén idesorolható az a tény is, hogy Németország szinte végsőkig védelmezte a vitatott jogszabályt és az elmarasztaló ítélet után is igyekezett minél többet megőrizni belőle²³.

¹⁸ Pénzügykutató zrt.: im.; 25. old

¹⁹ Dámaso-Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok indítványa, im.; 26-29. bek

²⁰ Októberben ítélet a „Volkswagen-törvény” ügyében in <http://mno.hu/migr/oktoberben-itelet-a-volkswagentorveny-ugyeben-441737>

²¹ www.volkswagenag.com/content/vwcorp/content/en

²² Volkswagen kontra EU in <http://hvg.hu/cegauto/200708HVGFriss159>

²³ Októberben ítélet a „Volkswagen-törvény” ügyében in <http://mno.hu/migr/oktoberben-itelet-a-volkswagentorveny-ugyeben-441737>

Végezetül érdemes azt megvizsgálnunk, hogy vajon a VW gyárat a német kormány anyagi eszközökkel is támogatta-e. Ennek kapcsán fontosnak tartom a hivatkozást a Bizottság egy 2001-ben kelt sajtóközleményére, melyben csak 85%-ban hagyta jóvá az állami támogatást a cég új drezdai gyárának. Ennek alapján 145 millió német márka támogatást jóváhagyott, de 25,7 millió német márkát már nem. A német kormány egyik fontos érve éppen az volt, hogy a gyártást szerette volna Németországban tartani Csehország helyett²⁴. Ennek alapján megállapíthatjuk, hogy a VW valóban nemzeti bajnok, hiszen az állam aktív befolyással rendelkezik benne, emellett támogatja a stratégiai piacokon terjeszkedő, jó politikai kapcsolatokkal rendelkező céget.

A következőkben arra célszerű kitérni, hogy megéri-e nemzeti bajnokokat nevelni. Ezt ebben a fejezetben alapvetően elméleti-gazdasági oldalról vizsgálom meg. Az Európai Unió válaszával pedig a következő fejezet foglalkozik.

Egyik elsődleges cél, hogy a globális piacokon is versenyképes vállalat jöjjön létre²⁵. Főszabály szerint a részvényesek állampolgársága nem befolyásolja a hatékonyságot. Ugyanakkor a hazai és a külföldi befektetők esetlegesen eltérő döntéseket hozhatnak, aminek szociális és kulturális okai vannak. A hazaiak komoly előnye, hogy ismerik a hazai feltételeket és szabályokat, míg a külföldieké, hogy jobban értik a külföldi ügyfeleket. Empirikus kutatás alapján megállapítható, hogy a külföldi többségű cégeknél magasabb a termelékenysége és a növekedési potenciálja. Ezzel szemben, ha a vállalat hazai tulajdonú, akkor nagyon nehéz elkerülni, hogy a kormány ne avatkozzon be a cég életébe²⁶. Ezzel kapcsolatban úgy vélem, hogy ezt esetről-esetre kell megvizsgálni. A VW esetében láthattuk, hogy a német kormány alapvetően a hazai piac szempontjait vette figyelembe. Ugyanakkor tagadhatatlan, hogy ez esetenként gazdasági értelemben nem volt racionális. Ugyanis amikor a gyártást Németországon belül akarta tartani, akkor azzal érvelt, hogy a csehországi gyártás hátrányosan érintené a céget. Ezt azonban az Európai Bizottság nem fogadta el, s rámutatott arra, hogy ez kiküszöbölhető további marketingintézkedésekkel²⁷.

A nemzeti bajnokok létesítése hozzájárulhat a verseny növekedéséhez. Ez rövidtávon korlátozó hatású, de később viszont élénkítheti a konkurenciát.

²⁴ Commission reduces planned aid to Volkswagen for new factory in Dresden(Germany) in http://europa.eu/rapid/press-release_IP-01-1016_en.pdf

²⁵ Pénzügykutató zrt.: im.; 239. old

²⁶ Damien Neven: im.; 1-9. old

²⁷ Commission reduces planned aid to Volkswagen for new factory in Dresden(Germany) in http://europa.eu/rapid/press-release_IP-01-1016_en.pdf

Emellett a társadalmi-politikai célok sem elhanyagolhatóak. Ilyen pl.: a hazai tulajdonosi középosztály megteremtése, az állam döntési autonómiájának kiterjesztése²⁸. A VW esetében fontos kiemelni, hogy szinte már a kezdetektől szimbólumnak számított a német állampolgárok számára (Volkswagen=népi autó). Éppen ezért érthető okból a német kormányzat sem lehetett passzív a cég sorsát illetően. Ugyanis az komolyan csorbíthatta volna annak népszerűségét. Mindez jól látszik a VW-törvény elfogadásának körülményein²⁹, valamint az európai intézményekkel folytatott küzdelem során³⁰. Úgy vélem, hogy az ilyen célok legitimnek minősülhetnek, mivel bizonyos esetekben indokolt lehet a stratégiaileg fontos vállalatok hazai kézben tartása. Ugyanakkor ezt nem szabad túl szélesen értelmezni, s jól körülhatárolható, pontos szabályozásra van szükség.

Összességében véve láthatjuk, hogy a nemzeti bajnokok kérdése egy nagyon komplex témakör. Mivel az állam egyértelműen mögöttük áll, ezért mindenképpen protekcionista törekvésnek minősíthetjük. Ebből fakad, hogy az esélyegyenlőség is könnyen sérülhet, az állam igyekszik a működési környezetet a cég számára kedvezőbbé tenni számtalan eszközzel. Ez a VW kapcsán is fennáll, hiszen a VW-törvény speciális szabályokat állít fel, melyek eltérnek a részvénytársaságokról szóló törvény szabályaitól. A jogszabály aranyrészvényenként került az Európai Bíróság elé, mellyel az ezt követő fejezetben foglalkozom.

3. A 2007-es ítélet

A szakirodalom jelentős része³¹ a VW jogesetet egyértelműen az aranyrészvények közé sorolja és ott is tárgyalja. Azonban, ha alaposabban szemügyre vesszük a vitatott szabályozást, akkor eltérés mutatkozik. Egyrészt az aranyrészvények esetében a részvényekhez kapcsolódnak különjogok, míg itt ez a helyzet nem áll fenn. Ugyanis ehelyett egy magánjogi megállapodás törvénybe foglalása történt meg³². Másrészt az aranyrészvény, mint intézmény szorosan a privatizáció kérdéséhez kapcsolódik. Az államok így szerették volna megőrizni befolyásukat. Ezzel szemben a fenti esetben csak a fennálló és az állam számára kedvező helyzet megőrzése volt a cél, többletjogok biztosítása nélkül. Erre utal Colomer főtanácsnok is, mikor elutasítja az

²⁸ Pénzügykutató zrt.: im.; 239-240. old

²⁹ Dámaso-Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok indítványa, im.; 17-29. bek

³⁰ Germany Rebuffs EU Warning Over „Volkswagen Law” in <http://www.dw.com/en/germany-rebuffs-eu-warning-over-volkswagen-law/a-3363989>Europe

³¹ Lásd pl.: Gyulai-Schmidt Andrea: Aranyrészvények Európában in Európai Tükör 2008/11. szám, november, 44-62. old; Salgó László Péter: Az uniós csatlakozás és a közösségi jog hatása a magyar aranyrészvény szabályozás gyakorlatára in Magyarország és az Európai Unió. Díjnyertes pályázatok, Országgyűlés Hivatala 2009; 41-79. old.

³² Dámaso-Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok indítványa, im.; 44-46. bek

EK 295. cikk alkalmazását. Hiszen itt az állami szabályozás nem a stratégiai vállalatokra vonatkozik, valamint a cél a tulajdoni viták rendezése volt³³. Ezt rendkívül fontosnak tartom, mivel Colomer főtanácsnok összességében véve eddig megértést tanúsított az állam gazdaságba való beavatkozása iránt. Ennek egyik elsődleges oka volt, hogy az Európai Unió szorgalmazza a privatizációt, ugyanakkor az államok sem akarják teljesen elveszíteni a befolyásukat a stratégiaileg fontosnak tartott vállalatok felett. Azonban, ha megtiltjuk teljesen az aranyrészvények használatát, akkor éppen ellentétes hatást érünk el: az államok inkább visszavásárolják, vagy el sem adják a vállalatokat. Éppen ezért nem az aranyrészvények létét kell megkérdőjelezni, hanem annak gyakorlására kell helyezni a hangsúlyt. A fenti jogeset ettől viszont eltér. Ezért úgy vélem, hogy a VW-törvény kapcsán célszerű lenne indirekt állami diszkriminációról beszélni: a jogszabály látszólagosan semleges, de valójában a közjogi jogalanyoknak kedvez.

Érdemes még megjegyezni itt az elején, hogy a Bizottság okulva az ítélkezési gyakorlatból, nem terjesztett elő kérelmet a letelepedés szabadságára vonatkozóan³⁴. Pedig a Bizottság az 1997-ben kibocsátott Közleményben³⁵ még megjelölte ezt, azonban az Európai Bíróság elemzésének fókuszába a tőkemozgások szabadsága került, míg az utóbbi háttérbe szorult. Mindez annak ellenére, hogy az előbbi csak 1994 óta közvetlenül hatályos és emiatt még nem alakult ki széles joggyakorlata. Ennek oka, hogy a Bíróság szerint a tőkemozgások szabadságának megsértéséből automatikusan következik a letelepedés szabadságának a megsértése is³⁶.

Az ügy részletes elemzésére rátérve fontosnak tartom kiemelni Németország rossz védekezési stratégiáját. Ez a szabályozás formájában, az EK 295. cikkére való hivatkozás elmulasztásában, valamint az érvek tekintetében áll fenn (ez utóbbival a fejezet végén foglalkozom).

Elsőként célszerű a szabályozás formájával kezdeni. Itt Németország helyesen, bár értelmetlenül próbálta bebizonyítani azt, hogy az államszerződés (Staatsvertrag) nem közjogi, hanem magánjogi természetű. Arra hivatkozott, hogy a német kormány csak a felek akaratát jutatta érvényre, mikor a törvényt elfogadta. Ezzel szemben a Bíróság rámutatott arra a

³³ Dámaso-Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok indítványa, im.; 47-56. bek

³⁴ A Bíróság Ítélete, C-112/05. sz. ügy in

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70710&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=211209>; 13-21. bek

³⁵ Molnár Gábor Lajos: Az aranykor vége? Avagy aranyrészvények az Európai Unióban in Hitelintézeti Szemle, 2004. Harmadik évfolyam 2. szám; 53-57. old

³⁶ Molnár Gábor Lajos: im.; 59-60., 75. old

nyilvánvaló tényre, hogy ez valójában az államhatalom tényleges megnyilvánulásának tekinthető, mely nemzeti intézkedésnek minősül³⁷.

De miért volt fontos Németországnak, hogy ezt elkerülje? Ennek elsődleges oka, hogy a VW jogeset kezdetéig nem volt, s az ítélet kihirdetésekor is csak egyetlen (Bizottság vs. Holland Királyság) olyan ügy volt, amikor magánjogi aktus alapján hoztak létre aranyrészvényeket³⁸. Éppen ezért ekkor még a német kormány joggal bízhatott abban szerintem, hogy ebben az esetben megmenekülhet a vitatott jogszabály. Azonban a későbbi jogfejlődés fényében megállapíthatjuk, hogy ez csak pusztán ábránd volt: a mindig is aktív jogfejlesztő tevékenységet folytató Európai Bíróság így is megbuktatta volna a VW-törvényt. Ezt igazolja a testület alábbi indoklása, melyet a Bizottság vs. Holland Királyság ügyben fogalmazott meg: „*A tagállamok akkor is, ha piaci szereplőként cselekszenek- alávethetők olyan korlátozásoknak, amelyek más piaci szereplőkre nem vonatkoznak, amennyiben ezek a szabályok magánszemélyek számára nem keletkeztetnek kötelezettségeket*”³⁹. Emellett fontosnak tartom kiemelni Alberto Artés tanulmányát is, amiben egyértelműen amellett foglal állást, hogy a nemzeti társasági jogszabályok is alávethetőek uniós jogi vizsgálatoknak. Ezt az alábbiakra építi:

- a nemzeti társasági jogszabályok megfelelnek annak a követelménynek, hogy nem tartalmaznak diszkriminatív elemeket: minden részvényesre ugyanúgy hatnak
- azonban hiányzik a közérdeken nyugvó alapvető követelmény, mint jogszerű indok, ugyanis a legtöbb társaság más célra jött létre
- nem alkalmasak a kitűzött cél elérésére
- ráadásul az arányosság követelményének sem felelnek meg, mivel a szabályozás valamennyi társaságra egyformán vonatkozik⁴⁰

Utólag úgy vélem, hogy célszerűbb lett volna a VW-t másképp megvédeni. Erre 2 lehetősége lett volna.

Egyrészt szerintem téves elképzelés volt a vállalatra külön jogszabályt alkotni, ami ráadásul az Aktiengesetz nevű alapjogszabály lex specialis-nak tekinthető. Ez pedig a külső szemlélő számára könnyen bizonyulhat diszkriminatívnak, hiszen ritka, hogy egyetlen vállalatért alkotnak meg egy törvényt. Éppen ezért célszerűbb lett volna, ha az autóipar egészére alkotnak egy átfogó szabályozást. Ugyanis így könnyebben lehetett volna hivatkozni az EK 58. cikkére.

³⁷ A Bíróság Ítélete, C-112/05. sz. ügy in

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70710&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=211209>; 22-29. bek

³⁸ Salgó László Péter: im.; 54-55. old

³⁹ Salgó László Péter: im.; 54-55. old

⁴⁰ Wágner Tamás: im.; 12-13. old

Az Európai Bíróság joggyakorlata szerint az aranyrészvény csak olyan vállalatokban maradhat fenn, aminek a tevékenysége, illetve működésének zavara kihathat a közrendre, közbiztonságra és az ellátás biztonságára. Ebből egyértelműen kitűnik, hogy itt stratégiaileg fontos vállalatok jöhetnek szóba. Az ítélezési gyakorlatot áttekintve ilyenek minősülnek az energetikai, elektronikus hírközlési, honvédelmi társaságok, repülőterek⁴¹. Ennek alapján akár az autóipar is szóba jöhet. Bár Colomer főtanácsnok indítványában ezt a gondolatot elutasította, mondván a német autóipar a 2 világháború között is jelentős fejlődésen ment keresztül állami támogatás nélkül. Ennek ellenére úgy vélem, hogy az ilyen típusú érvelés megállhat a Bíróság előtt. Egyrészt a főtanácsnok kifogásának valódi oka az volt, hogy a német kormány egyedi jogszabályt fogadott el a VW-re. Másrészt, ahogy maga is beismeri, a német autóipar jelentősen hozzájárul Németország GDP-hez⁴². Ez pedig véleményem szerint egyértelmű kapcsolatot jelent az EK 58. cikkével. Éppen ezért ez az út valószínűleg sikeresebb lett volna.

Másik lehetőség lett volna, ha Németország a VW-törvény helyett a kérdést a vállalatra bízta. Ugyanis a jogszabályhoz hasonló alapszabály talán kevesebb figyelmet keltett volna. Ráadásul, ahogy azt már korábban is említettem, ekkor még csak egyetlen ilyen ügy volt folyamatban: a holland jogeset. Itt a legfontosabb dolog az lett volna, hogy a közjogi kapcsolatot elkerüljék. Ugyanis az Egyesült Királyság elleni ítélet egyik legfontosabb tanulsága, hogy még a létesítő okiratnak az illetékes miniszter általi jóváhagyása is sérti a tőke mozgások szabadságát⁴³. Ugyanakkor a későbbi jogfejlődés arra is rávilágított, hogy a mozgástér ennél is szűkebb: a jogsértés megállapítására az is elegendő lehet, ha az állam magánjogi jogalanyként jár el. Ez pedig azt jelenti, hogy az állam hátrányosabb helyzetbe kerül, hiszen nem illetik meg azok a jogok, mint a magánfeleket⁴⁴. Éppen ezért ezt az utat nem tartom valós alternatívának.

A német kormány másik hibájának tekinthető az is, hogy a kötelezettségszegési eljárás során nem próbált meg aktív lenni. Elmulasztotta az EK 295. cikkére történő hivatkozást is, melyet Colomer főtanácsnok is meglepetten állapított meg. Pedig ez, ahogy arról már korábban beszéltem, a tagállamokat védi, mivel az EU-nak tiszteletben kell tartania a tagállamokban fennálló tulajdoni rendet. Bár végül az erre való hivatkozást a főtanácsnok elutasította⁴⁵. Ennek ellenére jelzésértékűnek tartom, mivel ezzel Németország lényegében véve feladta védekezési lehetősége egyik legfontosabb elemét, s ezzel tulajdonképpen passzívan viselkedett az eljárás során.

⁴¹ Gyulai-Schmidt Andrea: im.; 57. old

⁴² Dámaso-Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok indítványa, im.; 53, 98, 102. bek

⁴³ Molnár Gábor Lajos: im.; 74. old

⁴⁴ Salgó László Péter: im.; 54. old

⁴⁵ Dámaso-Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok indítványa, im.; 47-56. bek

A Bizottság 3 ponton kritizálta a VW-törvényt, ezek:

- a szavazati jog korlátozása az alaptőke 20%-ra
- az általános szabály szerinti 75% helyett 80%-os többség szükséges meghatározott közgyűlési határozatokhoz
- a szövetségi állam és Alsó-Szászország azon jogát, hogy 2-2 tagot delegáljon a felügyelőbizottságba⁴⁶

A szavazati jog korlátozása eltér az aranyrészvények esetében alkalmazott megoldásoktól. Itt ugyanis az államok a külföldi részesedésszerzés elé igyekeztek korlátot felállítani (maximalizálás, miniszteri engedély stb.)⁴⁷. A VW-ügyhöz egyedül a Bizottság vs. Olaszország jogeset hasonlítható, ahol a jogalkotó a jegyzett tőke 2%-át meghaladó mértékű részvénycsomaghoz fűződő szavazati jogok automatikus felfüggesztését rendelte el. Ez pedig elriasztja a más tagállamokból érkező befektetőket⁴⁸.

A Bizottság ezt a rendelkezést azért kifogásolta, mivel ezzel sérül az egy részvény-egy szavazat elve, vagyis a részesedés elválik az ahhoz kapcsolódó szavazati jogtól. Másrészt ez ellentmond a részvénytársaságokról szóló törvény releváns paragrafusának is, hiszen ott a szavazati jog korlátozása csupán lehetőség és az is csak a tőzsdén nem jegyzett részvénytársaságok vonatkozásában áll fenn. Ezzel szemben a jogalkotó a VW-törvényben kötelezően rendelte ezt el⁴⁹. Ennek alapján a Bizottság kettős érveléssel élt. Érdemes ezeket alaposabban is megvizsgálni.

A szakirodalomban vita van arról, hogy a Bíróság vajon elfogadta az egy részvény-egy szavazat elvét. Egyesek szerint ez egyenesen a Szerződésekből következik. Az eljárás során a Bizottság igyekezett azt bebizonyítani, hogy a szavazati jog korlátozása önmagában véve is jogellenes. Itt fölhozta azt a tényt, hogy a VW-törvény esetében a korlátozás nem lehetőség, hanem kötelezettség, ráadásul ezt tőzsdén jegyzett társasággal szemben alkalmazzák.

Ugyanakkor, ha az ítéletet áttekintjük, akkor kiderül, hogy önmagában véve a szavazati jog korlátozása nem jogsértő, csak a speciális 80%-os többséggel. Ennek alapján a szavazati jogok korlátozását a Bíróság legitimnek ismerte el, hiszen az ilyen szabályozás a társasági jog része,

⁴⁶ A Bíróság Ítélete, C-112/05. sz. ügy in <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70710&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=211209>; 9-12. bek

⁴⁷ Salgó László Péter: Az aranyrészvény megítélése az Európai Unióban in Parlamenti ösztöndíjasok. 2007-2008, Parlamenti Módszertani Iroda 2009; 297-303

⁴⁸ Salgó László Péter: im.; 301. old

⁴⁹ A Bíróság Ítélete, C-112/05. sz. ügy in <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70710&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=211209>; 31-33. bek

másrészt ez egyaránt lehet hátrányos vagy előnyös a cég számára⁵⁰. Tehát az elv nem nyert megerősítést. Véleményem szerint itt a Bizottságnak igaza van, mivel annak ellenére, hogy a szavazati jog korlátozása a társasági jog része⁵¹, a törvényi kötelezettség élesen szemben áll a felek magánautonómiájával, amin nem tudnak változtatni. Hiszen lehet akár mekkora többségük, a törvényhozásra közvetlen befolyást nem tudnak gyakorolni. Érdeemes itt előljáróban megemlíteni, hogy ez fog később komoly vitákhoz vezetni a felek között, mivel a Bizottság ragaszkodott ahhoz, hogy ezt a 2 rendelkezést külön értelmezze.

A Bíróság ugyanakkor azért értelmezte a 2 rendelkezést együtt, mivel Németország pontosan így tudja azt biztosítani, hogy a közjogi alanyok élhessenek vétőjogukkal. Németország hiába hivatkozott arra, hogy ezek az intézkedések mindenkire egyaránt alkalmazandók, a Bíróság rámutatott arra, hogy a német szabályozás valójában a status quo megőrzését szolgálta. Ezzel pedig elriasztja a külföldi befektetőket⁵².

Így ismételtén visszatérünk ahhoz a problémához, hogy az Európai Bíróság tulajdonképpen diszkriminálja az államot a magánbefektetőkkel szemben. Egyesek szerint, ha ez a szabályozás magánbefektetők állna fenn, akkor nem lenne jogsértő. Ennek oka, hogy az állam döntésével a többi befektető és a cég érdekei ellen cselekedhet. Érdeemes itt utalni Voszka Éva tanulmányára, ahol megállapítja, hogy az állami tulajdon nem eredendően rossz, bizonyos esetekben indokolt lehet. A fő kérdés az, hogy működhetnek piaci módon. Ehhez pedig az kell, hogy a politikai hatást kívül rekeszük a vállalaton⁵³. Úgy vélem, hogy ez a VW esetében is fennállt, hiszen ez csak részben volt állami tulajdonban. Ráadásul sok múlik az adott állam politikai rendszerén és gazdaságpolitikáján is. Éppen ezért célszerűbb lenne itt esetről-esetre vizsgálni. Ez különösen igaz Németország esetében, ami már hosszú ideje alapvetően piacpárti politikát folytatott⁵⁴. Ezt az érvelést támasztja alá egy jelentés is, mely 1995-2004 közötti időszakra vonatkozóan vetette össze a VW teljesítményét a BMW-vel, FIAT-tal, és a FORD-MOTORS-szal, ahol nem volt aranyrészvény. Ennek alapján a különjogok létezése miatt előnyben

⁵⁰ A Bíróság Ítélete, C-112/05. sz. ügy in

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70710&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=211209>; 38-47. bek

⁵¹ Zisis I. Chatzigiannakos: Golden Shares and The Jurisprudence of The European Court of Justice in

https://repository.ihu.edu.gr/xmlui/bitstream/handle/11544/267/Zisis%20Chatzigiannakos_4410_assignsubmission_file_Golden%20SharesAnd%20the%20Jurisprudence%20of%20the%20ECJ.pdf?sequence=1; 50. old

⁵² A Bíróság Ítélete, C-112/05. sz. ügy in

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70710&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=211209>; 48-56. bek

⁵³ Voszka Éva: Állami tulajdonlás- elvi indokok és gyakorlati dilemmák in Közgazdasági Szemle, LII. évf., 2005. január (1-23. o.); 19-20. old

⁵⁴ Orosz Nóra Natália: A Volkswagen-törvény a tőke szabad áramlása és az aranyrészvények tükrében in Európai Jog, 2009/g. szám; 22. old

részesítette a foglalkoztatást és a növekedést a pénzügyi teljesítmény költségén. Ugyanakkor a különjogok léte nem gyakorolt jelentős negatív hatást a vállalat teljesítményére. Azonban azt is megállapítja, hogy ez lehet, hogy csak metodológiai problémák miatt van így, mintsem a tényleges negatív hatás hiánya miatt⁵⁵. Ennek ellenére érdemes az államot, mint befektetőt ország specifikusan kezelni.

Ezekután célszerű rátérni a 3. bizottsági kifogásra, a szövetségi állam és Alsó-Szászország delegálási jogára. Nem tartom meglepőnek, hogy ezt is kifogásolta a Bizottság, hiszen eddig számos alkalommal ítélte el a Bíróság azt a tagállami gyakorlatot, amikor a kormány, de akár az önkormányzat is a vállalat igazgatóságába delegál/nevez ki tagokat. Ezt még olyan esetben is jogsértőnek tartotta, amikor ezek a tagok még szavazati joggal sem rendelkeztek⁵⁶.

A VW-törvényre rátérve, és a német szabályozást áttekintve komoly hibának tartom, hogy Németország meg sem próbálta a felügyelőbizottságra vonatkozó rendelkezéseket arányosan tartani. A szövetségi állam és a tartomány által delegálható tagokra vonatkozó szabályozás 2 ponton is szembemegy a részvénytársaságokról szóló törvénnyel, illetve az arányosság követelményével. Egyrészt az alapszabály helyett törvény rendelkezik a közjogi jogalanyok által delegálható tagok számáról. Másrészt az általános szabályok alapján a 2010-et a részvényesek jelölnek, a közjogi jogalanyoknak csak 3 tagjuk lehetne. Ezzel szemben a VW-törvény 4 delegált tagot biztosít számukra. Ez pedig egyértelműen sérti az arányosság követelményét, hiszen a részesedésük mértékénél nagyobb befolyást teremt számukra. Németország hiába hivatkozott arra, hogy a felügyelőbizottság nem döntéshozó, hanem ellenőrző szerv. A Bíróság azonban rámutatott arra, hogy ez a szerv nevezi ki és hívja vissza az igazgatóság tagjait, illetve olyan fontos stratégiai döntésekhez szükséges a hozzájárulása, mint a termelőlétesítmények áthelyezése és a fióktelepek létrehozása. Ez pedig a vállalat egészének működését is meghatározza, hiszen így a kormányzat esetleg meg tudja akadályozni a termelés kiszervezését egy másik országba. Ez viszont elriaszthatja az esetleges külföldi befektetőket⁵⁷. A VW jogesethez hasonló szabályozást alkalmazott Magyarország a Lex-MOL esetében, ahol a hatóságok az energiaellátás szempontjából stratégiai jelentőségű társaságok igazgatóságába és felügyelőbizottságába delegálhattak tagokat. Itt a Bizottság szerint a tagok információszerzése elősegíti a hatóság jogainak a gyakorlását, ami elriaszthatja a befektetőket. Emellett ez egy válsághelyzetet sem tudna kezelni, éppen ezért elegendőek az ágazati

⁵⁵ Zisis I. Chatzigiannakos: im.; 49-50. old

⁵⁶ Molnár Gábor Lajos: im.; 64-65. old; Salgó László Péter: im.; 297-303. old

⁵⁷ A Bíróság Ítélete, C-112/05. sz. ügy in

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70710&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=211209>; 57-69. bek

törvények⁵⁸. A bizottsági felszólításnak eleget téve a magyar kormány módosította a törvényt. Salgó László Péter szerint azonban összhangba lehetett volna hozni a jogszabályt az uniós joggal. Ehhez belga minta alapján meg kellett volna határozni a delegált tag feladatát, valamint a gazdasági miniszter feladatkörét. Ugyanakkor a konzultációs jog szerinte semmiképp sem befolyásolja a vállalat működését⁵⁹.

Úgy vélem, hogy ezt a megoldást Németország is alkalmazhatta volna, s ekkor talán nagy eséllyel megmaradhatott volna a delegált tag intézménye. Ugyanis ezzel valóban elejét lehet venni a válsághelyzetnek, hiszen a tag révén a kormányzat sokkal hamarabb tud intézkedni, ráadásul a vállalatban való részvétel miatt ez sokkal hatékonyabb is lehet.

A fejezet zárásaként rátérek a korlátozások igazolhatóságának kérdésére. Ezzel kapcsolatban az a véleményem, hogy Németország rosszul építette fel érvrendszerét, illetve nem magyarázta meg őket. Bár ahogy eddig láttuk, nem sok esélye volt megvédeni a VW-törvényt. Ugyanakkor a Bíróság érvelését is bírálom, mivel viszonylag röviden lezárta a felhozott kifogásokat, s nem igyekezett őket kifejteni. Pedig ezzel elősegíthette volna, hogy a tagállamok a jövőben jobban megismerjék a bírói gyakorlatot, s így kevesebb jogsértési eljárásra kerüljön sor.

Németország elsőként a közérdek védelmét hozta fel⁶⁰. Ez szerintem önmagában véve túl általános, az esetjog is ezt támasztja alá. Példaként érdemes megemlíteni a Bizottság vs. Franciaország ügyet, ahol a francia kormány a nemzeti érdekre hivatkozott, ez pedig nagyon hasonló a közérdekhez. Ennek kapcsán fejtette ki a Bíróság, hogy ez az intézkedés sérti a jogbiztonság követelményét, illetve túl tág diszkrecionális jogkört biztosít⁶¹. Éppen ezért úgy vélem, hogy Németországnak egy jobban körülhatárolt fogalommal kellett volna élnie. Érdemes itt megemlíteni Colomer főtanácsnok véleményét, aki szerint megdöbbentő egyetlen társaság kapcsán a közérdekre hivatkozni⁶².

Németország második érve a munkavállalók védelme volt. Látszólag ez egy jó indoknak tűnt, hiszen szemben a túlságosan is általános közérdekkel, ez meglehetősen konkrét és legitim is. Ugyanakkor a német kormány ismételten elmulasztotta megmagyarázni, hogy a VW-törvény mindehhez hogyan járul hozzá. A Bíróság ráadásul azt is fölhozta, hogy tulajdonképpen a munkavállalók védelme biztosított: képvisellel rendelkeznek a felügyelőbizottságban.

⁵⁸ Dr. Győriványi Réka: Aranyrészvények Magyarországon és az Európai Unió in Magyarország az Európai Unióban, Papcsák Ügyvédi Iroda, Solymár 2011; 52-53. old

⁵⁹ Salgó László Péter: im.; 60-61. old

⁶⁰ A Bíróság Ítélete, C-112/05. sz. ügy in

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70710&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=211209>; 70. bek

⁶¹ Molnár Gábor Lajos: im.; 65. old

⁶² Dámaso-Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok indítványa, im.; 98. bek

Végezetül Németország a kisebbségi részvényesek védelmet hozta fel indoklásul. Itt rámutatott arra a Bíróság, hogy a konstrukció valójában a szövetségi állam és Alsó-Szászország helyzetét igyekszik fenntartani. A német kormány pedig nem magyarázta meg, hogy ez miképp szolgálná a kismérvényesek védelmét⁶³. Itt véleményem szerint Németországnak, ennek ellenére lehet némi igaza, hiszen ahogy azt már korábban is említettem, a VW-törvény egy tulajdoni vitát lezáró magánjogi megállapodásra épült. Ebben pedig a munkavállalók is benne voltak. Ugyanakkor kétségtelen, hogy a fenti szabályozás indirekt módon hátrányos a külföldi befektetők számára. A Bíróság szerint ez az érv felülírja az utóbbit.

Összességében véve úgy vélem, hogy helyesen döntött az Európai Bíróság, a VW-törvény valóban szembement az uniós joggal. Az ítélet kihirdetése után azonban kérdéses volt, hogy mit lép a német kormány az ügyben, hiszen egy szimbólum semmisült meg. Ennek megválaszolására a következő fejezetben keríték sort.

4. Utóélet

Köztudott volt, hogy a Porsche meg akarja szerezni a VW-t, éppen ezért már az ítélet előtt növelte a cégben meglévő részesedését. A döntés után már semmi sem állhatott az útjába, csak ki kellett várnia, amíg az elbukott törvényt módosítják vagy visszavonják.

Ezt jelezte a stuttgarti Munkaügyi Bíróság döntése is. Az ügy alapját a Porsche azon szándéka képezte, mely szerint bejegyezteti a Porsche Automobil Holding SE-t a cégjegyzékbe. Ennek pedig 2 leányvállalata lenne: Sportwagenbauer Porsche és VW. Emellett a Porsche vezetőtestülete és az üzemi tanácsa megállapodtak a munkavállalói részvételről is a cégben. Ez pedig súlyosan sértette a Volkswagen dolgozóinak érdekeit, hiszen a 320 ezer főt foglalkoztató VW és a 11 ezer főt foglalkoztató Porsche azonos számú képviselővel vett volna részt az üzemi tanácsban és a vezetőségben. Éppen ezért a VW üzemi tanácsa a bíróságtól a megállapodás és a regisztráció érvénytelenítését követelte. Ezeket a bíróság elutasította, mivel a megállapodást nem lehet gyorsított eljárásban érvényteleníteni, másrészt a megállapodás érvényessége kapcsán felmerülő viták nem akadályozzák meg a regisztrációt⁶⁴.

Mindez pedig egyértelműen segítette a Porsche-t a törekvésében, ami ezt igyekezett kihasználni. 2008 áprilisában Alsó-Szászország kormányával párhuzamosan módosító

⁶³ A Bíróság ítélete, C-112/05. sz. ügy in

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70710&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=211209>; 77, 79. bek

⁶⁴ Gert-Jan Vossestein: Volkswagen: the State of Affairs of Golden Shares, General Company Law and European Free Movement of Capital- A discussion of Case C-112/05 Commission v Germany of 23.10.2007- in ECFR 1/2008, 132-133. old

javaslatot terjesztett elő a VW alapszabályának megváltoztatására. Azt szerette volna elérni, hogy a blokkoló kisebbség mértéke 25%-ra emelkedjen, hiszen így Alsó-Szászország elvesztette volna a vétóját, s ez jelentősen megkönnyítette volna a felvásárlást. Azonban egyik javaslat sem kapott többséget a közgyűlésen⁶⁵.

Ezt a döntést a Porsche megtámadta a braunschweigi helyi bíróságon. Keresetében azt kérte a bíróságtól, hogy tisztázza a jogi helyzetet. A cél az volt, hogy a VW döntési rendszere megfeleljen az Európai Bíróság ítéletének⁶⁶. Az ügy végül felkerült a Hannoveri Kerületi Bíróságra, ahol az ítélet értelmezése alapján az alábbi ítélet született: önmagában véve sem a szavazati jog korlátozása, sem a 80%-ra növelt minősített többség nem sérti az uniós jogot. Jogsértés csak az együttes hatásuk alapján áll fenn⁶⁷.

A döntés kedvező volt a német kormány számára, hiszen korábban már elfogadtak egy törvénytervezetet, mely az állami kontroll megőrzését szolgálta. Ebben többek között a kormánynak lehetősége lenne a stratégiai döntések blokkolása, úgymint telephely-változtatás vagy munkahelyek számának csökkentése. Éppen ezért az Európai Bizottság már közvetlenül a döntés után azzal fenyegette meg Németországot, hogy az ügyet ismételten az Európai Bíróság elé viszi, ha ebből törvény lesz⁶⁸.

Ennek ellenére az ügy közel 1 évvel a bírósági döntés után sem tért nyugvópontra: Angela Merkel német kancellár a VW dolgozói előtt jelentette ki, hogy kormánya mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy a jogszabály megmaradjon. Szerinte ugyanis ez nem érinti a vállalat versenyképességét, emellett pedig a II. világháború utáni újjáépítés akaratát fejezi ki a VW, amit a VW törvény biztosított.

Ugyanakkor az ilyen harcias kiállások egyesek szerint annak is betudhatóak voltak, hogy közelgett a 2009-es német választás, melyet a CDU mindenképp meg akart nyerni, s úgy vélte, hogy az ilyen szimbolikus ügyben való meghátrálás veszélyezteti ezt⁶⁹. Éppen ezért 2008 végén elfogadták a VW törvénymódosítását, amely meghagyta a blokkoló kisebbségre vonatkozó rendelkezést, ez pedig azt a célt szolgálta, hogy Alsó-Szászország továbbra is jelentős tényező

⁶⁵ Tovább folyik a harc a Volkswagenért in http://hvg.hu/gazdasag/20080425_porsche_vw_also_szaszország

⁶⁶ A Porsche bíróságon támadja a VW-közgyűlés döntését in http://hvg.hu/gazdasag/20080527_Porsche_VW_Eu_per

⁶⁷ Jelena Ganza: Free movement of capital and Golden Shares in Volkswagen: unexpected twist or foreseeable outcome? in <https://blogs.kcl.ac.uk/kslreuropeanlawblog/?p=678#.VwqUSI9OLcs>

⁶⁸ Germany Rebuffs EU Warning Over „Volkswagen Law” in <http://www.dw.com/en/germany-rebuffs-eu-warning-over-volkswagen-law/a-3363989Europe>

⁶⁹ Germany’s Merkel backs ‘Volkswagen Law’ in <http://www.sfgate.com/business/article/Germany-s-Merkel-backs-Volkswagen-Law-3193775.php>

maradjon a gyárban, a Porsche és a VW tervezett egyesülését követően is⁷⁰. Ezalatt azonban teljes fordulatot vett a Porsche-VW vita. 2009 májusában még arról cikkeztek az újságok, hogy közös társaságban egyesül a 2 cég, s ennek irányítása alatt 10 márka működne együtt, de a márkák megőriznék függetlenségüket. Ekkor még úgy tervezték, hogy 4 héten belül meg tudnak állapodni a részletekről⁷¹. Azonban már júliusban fordult a kocka: a súlyosan eladósodott Porsche-t veszi meg a VW⁷². Augusztusban pedig mindkét cég felügyelőbizottsága jóváhagyta az összeolvadást. A megállapodás értelmében a VW 2009-ben 3,3 milliárd euróért 42%-os részesedést szerzett a Porsche-ban, s az ügylet 2011-ben fejeződött be teljesen. A cég vezetője Martin Winterkorn lett, aki eddig a VW vezérigazgatója volt⁷³. Ezzel párhuzamosan az Európai Bizottság sem tétlenkedett. Ahogy arról már korábban beszéltem, a testület nagyon nem volt megelégedve a tervezett módosításokkal és már akkor újabb bírósági eljárással fenyegette meg a német kormányt. A Spiegel 2009. áprilisi tudósítása szerint a Bizottság tovább vizsgálta a vitatott jogszabályt. Ugyanakkor az időközben kitört gazdasági világválság miatt nem akart nagyobb nyomást helyezni a VW-re és Németországra⁷⁴. Azonban később sem tudott a 2 fél megegyezni. Németország hiába javasolta, hogy közösen nyújtsanak be a Bírósághoz értelmezés iránti kérelmet, a Bizottság ezt is elutasította. Erre Németország a részéről lezártnak tekintette az ügyet.

Közel 3 év telt el ezután, s ekkor némiképp váratlanul a Bizottság megindította az eljárást 2012. február 21-én⁷⁵. A testület keresetét 2 pontban lehet összefoglalni: VW alapszabályával kapcsolatos kifogás, illetve a VW-törvény módosításával kapcsolatos kifogás.

Az előbbi némiképp megdöbbentő, hiszen a 2007-es ítélet egyáltalán nem foglalkozott az alapszabály kérdésével, hanem csak a VW-törvénnyel. A Bizottság itt arra hivatkozott, hogy az alapszabály még mindig tartalmaz blokkoló kisebbségre vonatkozó rendelkezést. Éppen ezért úgy vélte, hogy nem elegendő csak a vitatott jogszabály módosítása. Ezzel szemben a Bíróság

⁷⁰ Orosz Nóra Natália: A Volkswagen-törvény a tőke szabad áramlása és az aranyrészvények tükrében in Európai Jog, 2009/g. szám, 22. old

⁷¹ Vége a vitának: közös cégben egyesül a VW és a Porsche in http://hvg.hu/cegauto/20090507_vw_porsche

⁷² A Volkswagen 8 milliárd euróért szerzi meg a Porsché-t in http://hvg.hu/cegauto/20090719_VW_porsche_megvasarlas

⁷³ Megvan, hogyan és mikor nyeli le a Volkswagen a Porsche-t in http://hvg.hu/gazdasag/20090814_volkswagen_porsche_fuzio

⁷⁴ Orosz Nóra Natália: im., 22. old

⁷⁵ Wahl főtanácsnok indítványa, C-95/12. sz. ügy in <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:62012CC0095>

Németország oldalára állva kimondta, hogy mivel az ügy alapjául szolgáló ítélet sem érinti az alapszabály kérdését, így a Bizottság ezen kifogását elutasította⁷⁶.

Roppant érdekes volt azonban a VW-törvény módosítása kapcsán felvetett kifogás kérdése. Ugyanis itt arról volt szó, hogy Németország és a Bizottság is eltérően értelmezte a 2007-es ítéletet. Németország szerint a VW-törvény 2.§(1) és a 4.§(3) összetartozik és a 2 rendelkezés közül elegendő, ha csak az egyiket módosítják. Így a blokkoló kisebbséggel kapcsolatos záradék megmaradt, ami egyértelműen Alsó-Szászországnak kedvezett. A Bizottság ezzel szemben ragaszkodott ahhoz, hogy a fenti rendelkezések különállóak, így nem elegendő, ha csak az egyiket módosítják⁷⁷. Ha alaposan áttekintjük a Bizottság által felhozott érveket, akkor láthatjuk, hogy az érvelése erőltetett. A 2007-es ítéletből különféle szavakat kiragadva igyekszik alátámasztani állításait: képtelen elszakadni a VW elleni eljárás általa korábban benyújtott keresetlevelétől. Ennek kapcsán a Bizottság egy stratégiai hibát követett el. Célszerűbb lett volna ehelyett egy új eljárást indítani, akkor lehet, hogy a Bíróság másképp döntött volna⁷⁸. Ezt támasztja alá a Hannoveri Kerületi Bíróság döntése és Wahl főtanácsnok indítványa is⁷⁹ egyaránt: Németország a végrehajtott törvénymódosításokkal eleget tett a 2007-es ítéletben foglaltaknak. Az Európai Bíróság is erre az álláspontra helyezkedett. Rámutatott többek között arra, hogy az ítélet indoklása és rendelkező része, valamint a „valamint” és az „egybevetett” szavak egyértelműen azt jelzik, hogy a 2 rendelkezés összetartozik, csak együttes joghatásuk sérti az uniós jogot. Ezután még arra is rámutat, hogy a Bizottság az egyes pontokat hogyan értelmezte félre. Végül pedig megállapítja, hogy Németország eleget tett kötelezettségeinek⁸⁰.

Úgy vélem, hogy az értelmezési kérdésben a Bíróság megfelelően döntött. Azonban számomra komoly kételyek is felmerülnek. Nem veszélyezteti-e a jogbiztonságot az, hogy Németország

⁷⁶ A Bíróság Ítélete, C-95/12. sz. ügy in <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=143342&pageIndex=0&doclang=hu&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=214539>; 19-26. bek

⁷⁷ A Bíróság Ítélete, C-95/12. sz. ügy in <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=143342&pageIndex=0&doclang=hu&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=214539>; 27-32. bek.

⁷⁸ Jelena Ganza: Free movement of capital and Golden Shares in Volkswagen: unexpected twist or foreseeable outcome? in <https://blogs.kcl.ac.uk/kslreuropeanlawblog/?p=678#VwqUSI9OLcs>

⁷⁹ Wahl főtanácsnok indítványa, C-95/12. sz. ügy in <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:62012CC0095>; 28-56. bek.

⁸⁰ A Bíróság Ítélete, C-95/12. sz. ügy in <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=143342&pageIndex=0&doclang=hu&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=214539>; 33-53. bek.

tulajdonképpen választhatott, hogy a 2 rendelkezés közül melyiket módosítja? Éppen ezért a jövőre nézve elengedhetetlennek tartom, hogy az ítéletek ilyen esetekben pontosabbak legyenek. Ugyanis könnyen lehet, hogy az aranyrészvények esetében különösen aktív Bizottság újabb értelmezési vitákat gerjeszt. Ez pedig feleslegesen növeli az ügyterhet.

Felhasznált irodalom

- I. Peer Zumbansen & Daniel Saam: The ECJ, Volkswagen and European Corporate Law: Reshaping the European Varieties of Capitalism in German Law Journal Vol. 08 No. 11
- II. Gyulai-Schmidt Andrea: Aranyrészvények Európában in Európai Tükör 2008/11. szám, november
- III. Wolf-Georg Ringe: The Volkswagen Case and the European Court of Justice in Common Market Law Review 45 (2008), 537-544
- IV. Októberben ítélet a „Volkswagen-törvény” ügyében in <http://mno.hu/migr/oktoberben-itelet-a-volkswagentorveny-ugyeben-441737>
- V. Loss of Germany’s VW law spells end of the road for golden shares in <http://www.theguardian.com/business/2007/oct/24/europeanunion.germany>
- VI. German Press Review: ‘Nothing Can Stop Porsche Now’ in <http://www.dw.com/en/german-press-review-nothing-can-stop-porsche-now/a-2844793>
- VII. Dámaso-Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok indítványa, C-112/05. sz. ügy in <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=66386&doclang=HU>
- VIII. Germany Rebuffs EU Warning Over „Volkswagen Law” in <http://www.dw.com/en/germany-rebuffs-eu-warning-over-volkswagen-law/a-3363989Europe>
- IX. Germany’s Merkel backs ‘Volkswagen Law’ in http://www.sfgate.com/business/article/Germany-s-Merkel_backs-Volkswagen-Law_3193775.php
- X. OMW a nyeregben: bírósági precedens a „lex Mol” ellen in http://kitekinto.hu/europa/2007/10/24/omv_a_nyeregben_birosagi_precedens_a_lex_mol_ellen/#.VycXQI9OLcs
- XI. Wágner Tamás: Aranyrészvények és az Európai Unió in http://d18wh0wf8v71m4.cloudfront.net/docs/wp/2016/2016-5_Wagner.pdf
- XII. Orosz Nóra Natália: A Volkswagen-törvény a tőke szabad áramlása és az aranyrészvények tükrében in Európai Jog, 2009/g. szám, 17-23. old
- XIII. Orosz Nóra Natália: A Volkswagen-ügy lezárása az Európai Bíróság előtt in Jogesetek Magyarázata, 2014/3. szám, 67-73. old
- XIV. Damien Neven: Ownership, performance and national champions, in Competition Law and Economics, A. Matutes and T. Moreira (eds), chapter 20, E. Elgar, 2010
- XV. Pénzügykutató zrt.: Nemzeti bajnokok teremtése Magyarországon(A verseny és a versenyképesség kapcsolata-összehasonlító vállalati esettanulmányok), a VKK/5/2006

- támogatási szerződés zárótanulmánya in
http://gvh.hu/data/cms1000511/Nemzeti_bajnokok_teremtese.pdf
- XVI. www.volkswagenag.com/content/vwcorp/content/en
- XVII. Volkswagen kontra EU in <http://hvg.hu/cegauto/200708HVGFriss159>
- XVIII. Commission reduces planned aid to Volkswagen for new factory in Dresden(Germany) in
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-01-1016_en.pdf
- XIX. Salgó László Péter: Az uniós csatlakozás és a közösségi jog hatása a magyar aranyrészvénytörvény szabályozás gyakorlatára in Magyarország és az Európai Unió. Díjnyertes pályázatok, Országgyűlés Hivatala 2009
- XX. Molnár Gábor Lajos: Az aranykor vége? Avagy aranyrészvények az Európai Unióban in Hitelintézetek Szemle, 2004. Harmadik évfolyam 2. szám
- XXI. A Bíróság Ítélete, C-112/05. sz. ügy in
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70710&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=211209>
- XXII. Salgó László Péter: Az aranyrészvény megítélése az Európai Unióban in Parlamenti ösztöndíjasok. 2007-2008, Parlamenti Módszertani Iroda 2009
- XXIII. Zisis I. Chatzigiannakos: Golden Shares and The Jurisprudence of The European Court of Justice in
https://repository.ihu.edu.gr/xmlui/bitstream/handle/11544/267/Zisis%20Chatzigiannakos_4410_assignsubmission_file_Golden%20SharesAnd%20the%20Jurisprudence%20of%20the%20ECJ.pdf?sequence=1
- XXIV. Voszka Éva: Állami tulajdonlás- elvi indokok és gyakorlati dilemmák in Közgazdasági Szemle, LII. évf., 2005. január (1-23. o.)
- XXV. Dr. Győriványi Réka: Aranyrészvények Magyarországon és az Európai Unió in Magyarország az Európai Unióban, Papcsák Ügyvédi Iroda, Solymár 2011
- XXVI. Gert-Jan Vossestein: Volkswagen: the State of Affairs of Golden Shares, General Company Law and European Free Movement of Capital- A discussion of Case C-112/05 Commission v Germany of 23.10.2007- in ECFR 1/2008, 115-133. old
- XXVII. Tovább folyik a harc a Volkswagenért in
http://hvg.hu/gazdasag/20080425_porsche_vw_also_szaszorszag
- XXVIII. A Porsche bíróságon támadja a VW-közgyűlés döntését in
http://hvg.hu/gazdasag/20080527_Porsche_VW_Eu_per
- XXIX. Jelena Ganza: Free movement of capital and Golden Shares in Volkswagen: unexpected twist or foreseeable outcome? in
<https://blogs.kcl.ac.uk/kslreuropeanlawblog/?p=678#.VwqUSI9OLcs>

- XXX. Vége a vitának: közös cégben egyesül a VW és a Porsche in
http://hvg.hu/cegauto/20090507_vw_porsche
- XXXI. A Volkswagen 8 milliárd euróért szerzi meg a Porschét in
http://hvg.hu/cegauto/20090719_VW_porsche_megvasarlas
- XXXII. Megvan, hogyan és mikor nyeli le a Volkswagen a Porsche-t in
http://hvg.hu/gazdasag/20090814_volkswagen_porsche_fuzio
- XXXIII. Wahl főtanácsnok indítványa, C-95/12. sz. ügy in <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:62012CC0095>
- XXXIV. A Bíróság Ítélete, C-95/12. sz. ügy in
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=143342&pageIndex=0&doclang=hu&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=214539>